

Een engel is nooit weg...

door Arjan Noordhoek

Inleidende tekst

We gaan het hebben over engelen. Zijn die nu echt of 'bij wijze van spreken'? Vroeger stelde men zich in elk geval bij engelen een hele wereld voor. Met namen en gezichten zoals Gabriël, Rafael, Michael, serafijnen, cherubijnen en natuurlijk de beschermengelen.

Volgens het oude verhaal dat we straks zullen lezen, waren ze er in de nacht dat het Kind werd geboren. Zichtbaar en muzikaal. Luister maar naar wat er nog komt...'

Engelen: ze vliegen volop rond in het kerstverhaal en daarbuiten ook.

Ze kondigen goed nieuws aan, beschermen, waarschuwen en brengen vreugde, al zingend.

Vaak vluchtig of vliegend, ongrijpbaar. Ook nu zijn ze te vinden:

mensen blijven verhalen vertellen over engelen die hun leven veranderden.

In een engel herkennen we **het gezicht van God**.

De eerste reacties van een gespreksgroep afgelopen week in het **Pieter Baan Centrum**:

-Engelen, hier? Bengelen zal je bedoelen!

-Hier engelen, nee zeker niet, het gaat niet op voor wie hier verblijft en ook niet voor wie hier werkt!

-Engelen, daar kun je hier maar beter niet over praten, want dan krijg je er al gauw een pilletje bij!

Vandaag staan we stil bij wat in geen enkele kerststal ontbreekt. Ook niet als je die bij

Blokker of bij het Kruidvat koopt: bij elke kerststal zit een of meerdere engelen.

Zij horen bij het Kerstverhaal, je zou zelfs kunnen zeggen dat zonder hen het kerstverhaal niet zou bestaan, **het zou er niet zijn zonder engelen!**

Het eigenlijke **begin van het Kerstverhaal** is natuurlijk het bezoek van de engel aan Maria, en er worden wel eens grapjes over gemaakt als we zeggen: **als Maria NEE had gezegd**, dan hadden wij hier nu niet gezeten. Want zij werd de moeder van Jezus, de Christus, het begin van het christelijk geloof, nu meer dan 2000 jaar geleden.

Maria zei JA, niet tegen een man om haar een kind te geven, maar tegen een engel, en niet de eerste de beste, ze zei JA tegen Gabriël, dat betekent 'Gabber van God', de bekendste engel uit de bijbel, samen met Rafaël en Michael. Drie boodschappers, boodschappenjongens, (of waren het geen mannen of vrouwen?), persoonlijkheden, bijbelse figuren die **de goedheid van God aan bange mensen** mochten laten zien.

Want bang was ze, Maria, en veel te jong om al moeder te worden.

En bang was Jozef, toen hij hoorde dat z'n verloofde een kind zou krijgen dat niet van hem zou zijn. En bang waren ze, die herders, daar in de open lucht, toen een heel koor van engelen verscheen om wereldnieuws te brengen.

Maar waar ze ook verschijnen, een engel zegt in negen van de tien keer als eerste de woorden: wees niet bang! t' Is maar dat je het weet, als er een stem, een boodschap van God klinkt, dan **hoef je niet bang te zijn!**

Hoe komt het dat mensen daar bang voor zijn geworden? Misschien toch vanwege die engel uit het eerste Bijbelverhaal (Genesis) die Adam en Eva uit het paradijs heeft gezet omdat ze van verboden vruchten hadden gegeten? Zit de **angst of de drang naar het verbodene** dan zo diep bij mensen dat we als eerste reactie bang worden als een engel in naam van God tot ons gaat spreken?

In elk geval is het niet nodig om bang te worden: het zijn vooral engelen die Goed Nieuws brengen of die waarschuwen voor gevaar, die willen beschermen! Want ze zijn Boodschappers van een **God, die 'een welbehagen'** (NBG) in mensen heeft, die hen liefheeft (NBV) voor wie het leven lief is en die wil voorkomen dat het leven van zijn mensen gevaar loopt. En die uiteindelijk wil **herstellen wat beschadigd is** in de loop van mensenlevens.

Anselm Grün schrijft in een van zijn boeken:

'We hoeven niet in engelen te geloven. (...) Geloven kunnen we alleen maar in God. Maar door de verhalen over engelen begrijpen we wel beter wat genade is. En dat het leven een cadeau is. En wat lichtvoetig leven betekent. En ook helpen de engelen ons inzien waar je het vandaan haalt om dapper, beslist of gewoon eenvoudig te zijn.'

Engelen bestaan niet, zoals mensen bestaan, maar ze zijn ook **méér dan alleen beeldspraak**. Ze worden ervaren door mensen, nog steeds ook in onze tijd: soms door heel ernstig zieke mensen, soms door mensen die op het nippertje aan een ongeluk zijn ontkomen, soms in een isoleercel, soms aan het einde van een mensenleven...

Ze bestaan niet zoals wij bestaan, maar ze worden ervaren door mensen die in contact staan met hun ziel: want **engelen spreken de taal van de ziel**.

Wat is ook alweer **het grote verschil** tussen mijn ziel en mijn geest?

Ik kan me geestelijk heel moe en boos voelen, maar toch merken dat ik mijn ziel nog heel veel kracht voel, dat ik die niet wil verkopen of verloochenen.

Want de ziel, dat is dat prachtige geschenk van de Schepper, dat mooie in elk mens, dat ook wel **'het centrum van verlangen'** wordt genoemd. Dat verlangen naar vrede, naar herstel, naar goede woorden die willen goed-maken en niet kapot maken.

-Een beetje engel sluit daar naadloos op aan: een engel spreekt onze ziel aan, spreekt jou en mij aan **op ons verlangen**, of we het nog hebben, of we het nog durven.

-Een engel houdt **de lichte kant van ons** in ere, ze zijn altijd zwevend afgebeeld, met vleugels. Het is soms makkelijker om zwaar te zijn, dan om licht te zijn en mee te zweven met de vleugels van de engel.

-Een engel weet dat hij/zij het **tegenover is van de boze engel**, die ook wel Satan wordt genoemd, waarvan wordt gezegd dat hij uit de hemel viel vanwege de zwaartekracht ...

-Maar een beetje engel weet ook, dat ons **verlangen vaak is beschadigd**, aangerand door de werkelijkheid van het leven. Dat die ziel van ons is beschadigd door alles wat ons is tegengevallen, wat ons heeft geraakt en gemaakt heeft dat we boos en meestal verdrietig zijn geworden. Daarom is onze ziel niet alleen het centrum van verlangen, maar ook het **'centrum van ons verstoorde verlangen'**, dus van ons verdriet.....

De engel uit het Kerstverhaal spreekt Maria en Jozef en de herders (en later zelfs ook de wijzen) aan op **hun verlangen en hun verdriet**, dat er nog steeds geen echte vrede in het land is, dat de armen steeds maar armer worden en dat onrecht en valse beschuldigingen vaak de boventoon voeren in de harde maatschappij....

Zo weet de engel Gabriël, die gabber Gods, dat het **lef vraagt om je te verzetten** tegen je zwaarte, tegen je twijfels en tegen wat iedereen vindt, tegen wat mensen gek of vreemd vinden. Hij vraagt om mee te doen met dat verzet, en wil jou en mij moed daarvoor geven!

Zo komt die engel in Gods Naam bij vrouwen als Maria die te jong is om kinderen te krijgen, maar zij wordt moeder van Jezus, moeder van God. En hij komt bij de oude vrouw Elisabeth (Els) die te oud is om nog kinderen te krijgen. Maar zij wordt de moeder van Johannes de Doper, de grote aankondiger van de Messias Jezus: **een engel spreekt namens God**, voor wie niets gek of onmogelijk is.

Ik denk vaak dat de bijbelverhalen niet voor niks zo **scheef op onze werkelijkheid** staan: het lijkt om te bewijzen dat wij ook niet alles kunnen of weten als we denken dat wij het wel weten. We zeggen wel eens voor de grap: *'Gods wegen zijn ondoorgankelijk'*, maar voelen we dat ook echt zo, of zeggen we het maar voor de vorm?

Het is niet zo eenvoudig om toe te geven dat je als mens de diepe gronden van de dingen niet kent of zult kennen, dat alleen de Ene het weet en kent...

Maar de grootste kracht van een engel is, **dat er iets wordt beloofd**. Iets dat het beste in een mens, man of vrouw, oproept, iets dat het mooiste en het krachtigste in mensen aanspreekt. Tenminste als mensen willen en kunnen luisteren, als ze niet versuft of te moe zijn om te luisteren ...

Een persoonlijk voorbeeld:

Ik weet zelf nog zo goed, dat ik als jong broekie van 25 tijdens mijn studie moe was van al die boeken en onzeker was wat ik nou echt wilde worden. Maar toen mocht ik een paar weken in het Huis van Bewaring Utrecht de dominee daar vervangen. Weet je hoe dat kwam? Die man daar zei op een dag tegen mij- ik had een jaarlang meegedaan als vrijwilliger in de gespreksgroepen- Arjan, ik vertrek een maand naar het buitenland, ik wil dat jij mij vervangt, hier is de sleutelbos, je kunt het!... -

Mijn leven is nooit meer hetzelfde geworden: ik had een engel gehoord die mij iets beloofde, mij iets toevertrouwde, die mij de goedheid van God liet zien, en woorden sprak die mij tot in het diepste van mijn ziel hebben geraakt. Was het een mens, een collega, een dominee, een oude man, of was het een engel? Ik weet zeker dat het een engel was, en wie is er hier nou gek?

Zo kunnen **woorden op het juiste moment**, een moment van diep verlangen of diep verdriet een mensenleven veranderen:

-Het heeft voor Maria haar leven veranderd, ze zei JA en daarom zitten wij hier vandaag.

-Het heeft de herders voor het eerst van hun leven laten voelen dat ze wél volwaardige mensen waren, en dat er wel naar hen werd gekeken, dat ze werden beschermd tegen hun eigen gevoel van nietsnut te zijn, tweederangs, outcasts, en toen durfden ze naar de stal van Bethlehem te gaan.

Toen ik afgelopen week met drie grote tassen met bevroren maaltijden en een flinke verkoudheid op weg was naar de Dagopvang van Daklozen in de Catharijnesteeg, dacht ik zwaar bij mezelf: waar ben ik nou toch mee bezig, helpt het wel, dat eten, moet een ander het niet doen, waarom regelt de gemeente Utrecht dit niet beter....

toen hoorde ik ineens koorzang in de Catharijne-kathedraal er naast: Ere zij God in den hoge en vrede op aarde...

Ik was diep geraakt en wist ineens dat ik moest blijven doen wat ik doe, niet zeuren, en niet twijfelen!

Zo moet het toch met dat goede bericht voor de herders zijn geweest :
een koor van engelen, het bericht was te groot om aan één over te laten.
Dit bericht heeft de wereldgeschiedenis veranderd, tot op de huidige dag kom je ze nu tegen: mensen die zich door de woorden en daden van Jezus laten inspireren - om zich te verzetten als dat nodig is.
-maar ook om te blijven werken aan een andere en betere wereld.
-en ook om de waarheid over jezelf onder ogen te durven zien, zonder bang te worden.

Want engelen wijzen ons ook op **onze innerlijke krachten**, dat het goed is om af en toe plaats te maken voor een ander, en niet altijd alleen maar met jezelf bezig te zijn.
-Want soms moeten jij en ik terug, loslaten, de moed hebben om 'ontvankelijk' te zijn, zo wordt het in de bijbel genoemd.
-Soms mag je ontdekken dat dienstbaar zijn zoveel voldoening kan geven, dat je leert te 'ontfermen' in plaats van steeds maar bezig te zijn met voor jezelf knokken....

Een engelervaring , of beter gezegd een godservaring, kan je levensloop veranderen als het gaat om de dingen die je doet, de carrière die je nastreeft. Het kan ook **je persoonlijkheid veranderen**. Veel mensen geven aan dat ze na zo'n ervaring hulpvaardiger zijn geworden, meer compassie hebben met de medemensen en meer eerbied voelen.

Een engel leert aan mensen, of misschien moeten we zeggen: **een mens die lijkt op een engel** leert ons, dat er méér is dan respect: dat woord is al zo afgesleten, het wordt te pas en te onpas gebruikt, maar betekent meestal dat we de ander maar moeten laten voor wat hij of zij zegt of doet. Dat is vaak meer nonchalance en het opgeven van een echt contact dan dat we echt de ander horen en geven wat hem toekomt.
Nee, een mens die lijkt op een engel laat ons zien dat **eerbied voor de ander veel meer** is dan respect. Eerbied voor de ander met wie je misschien al heel lang een relatie hebt of die je al heel lang kent. En eerbied voor de Ander (met hoofdletter) die je nooit helmaal zult kennen.

Kunnen mensen soms lijken op engelen, kan jij en ik ook een engel zijn?

Ik geloof het zeker en ik zie het, met regelmaat, en vaak heel onverwacht, dat wij allemaal voor elkaar engelen kunnen zijn. En **een engel is nooit weg**, en dichterbij dan je denkt . Juist op de momenten dat we iets van de goedheid van God zien en laten gebeuren.